

Okolice Krakowa – położenie, różnicowanie i przyroda

Okolice Krakowa należą pod względem przyrodniczym, do jednych z najbardziej interesujących w kraju. Wynika to ze specyficznego położenia miasta, na zbiegu różnych krain geograficznych. Sam Kraków położony jest w szerokiej dolinie Wisły, która przelamuje się tutaj przez Bramę Tyniecką pomiędzy Tyńcem a wzgórzami w Piekarach.

Od północnej i północno-zachodniej strony do Krakowa przylega Wyżyna Krakowska, stanowiąca część większej jednostki – Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. Zbudowana jest ona z wapieni górnourajskich. Różnicowane formy rzeźby terenu powstały głównie w trzeciorzędzie, w wyniku erozji krasowej wód pliocenskich – wykształciły się wówczas tutaj także typowe formy skalne, jak baszty, iglice itp. Wynikiem krasowania są także liczne jaskinie, leje i źródła krasowe. Obszar wyżyny pokryty jest warstwą lessu (o miąższości do 10 m), z którego wykształciły się różnego typu gleby, głównie brunatne. Klimat jest typowy dla Wyżyn Środkowych, ma wyraźne cechy kontynentalne. Silnie natomiast są różnicowane lokalne warunki klimatyczne. Obszar ten był intensywnie użytkowany rolniczo, obecnie wiele pól uprawnych jest odłogowanych, a niekoszone łąki powoli zarastają.

Od wschodu, do Krakowa zbliża się klin nizinnej Kotliny Sandomierskiej, dnem którego płynie Wisła. Od wieków w dolinie zlokalizowane było osadnictwo, intensywnie uprawiano rolę. Z tej strony Krakowa położony jest także największy zakład przemysłowy miasta – Huta Sendzimir. Za nią rozciąga się Puszcza Niepołomska, jeden z większych kompleksów leśnych Małopolski – pozostałość dawnej puszczy Sandomierskiej. W części NW są to lasy grądowe, częściowo, na suchych, piaszczystych pagórkach bory i lasy mieszane. Obszar Puszczy był w przeszłości często zalewany przez wezbrane wody Wisły, a część terenu była stale podmokła. Zachowały się tu też liczne starorzecza – po wybudowaniu wałów odcięte są już na stałe od głównego nurtu i nie podlegają odnawianiu. Pocięcie Puszczy siatką rowów melioracyjnych stało się przyczyną znacznego jej osuszenia. W centrum Puszczy, przecięty rzeczką Drwinia znajduje się ogromny kompleks łąkowy. Na jego części podjęto próby uprawy roli.

Na południu rozciąga się natomiast Pogórze Wielickie, nawiązujące charakterem i budową geologiczną do Karpat. Obszar zbudowany jest ze

skal fliszowych o charakterze wyżynnym. Występuje tu szereg garbów o przebiegu równoleżnikowym, wznoszących się do ok. 500 m n.p.m. Ku północy opada wyraźnym progiem denudacyjnym, na południu przechodzi w pasma Beskidów. Położone jest pomiędzy dolinami: Skawy – na zachodzie i Raby – na wschodzie. Powierzchnia wynosi ok. 530 km². Przeważa tu użytkowanie rolnicze, choć region jest gęsto zaludniony i rozwinął się tu też przemysł. Główne miejscowości to: Skawina, Wieliczka, Myślenice, Sulkowice, oraz Kalwaria Zebrzydowska i Wadowice – leżące na obrzeżach regionu.

Każda z tych jednostek charakteryzuje się odmienną budową geologiczną, a co z tego wynika, również zupełnie odmiennymi krajobrazami. Ogromna różnorodność środowiska geograficznego znajduje odzwierciedlenie w szacie roślinnej i związanych z nią gatunkami fauny. Tereny te są wymarzone miejscem spacerów i wycieczek, również mających na celu edukację ekologiczną, tym cenniejszym, że prawie wszystkie współczesne problemy ochrony przyrody można tu zilustrować w praktyce.